

Nr 6

Laguskottets betänkande i anledning av motioner om sänkning av myndighetsåldern.

Motionsyrkandena

I motionen 1971: 652 av herr *Elmstedt m. fl.* hemställs

»att riksdagen måtte besluta att myndighetsåldern skall inträffa vid uppnådda 18 års ålder, samt att uppdraga åt vederbörande utskott att utforma förslag till erforderlig lagtext».

I motionen 1971: 662 av herr *Romanus m. fl.* hemställs

»att riksdagen uttalar att myndighetsåldern bör sänkas till 18 år, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om förslag till erforderliga lagändringar i detta syfte».

1969 års lagstiftning m. m.

Genom beslut under vårsessionen med 1969 års riksdag sänktes den civilrättsliga myndighetsåldern från 21 till 20 år. Lagändringen trädde i kraft den 1 juli 1969.

Samtidigt vidgades behörigheten för ungdomar i åldern 18—20 år. Ändringarna innebar sammanfattningsvis att den som har fyllt 18 år inte bara som tidigare själv kan ta anställning och disponera över sin arbetsinkomst utan också har fått ökade möjligheter att själv fritt välja mellan förvärvsarbete och studier. Vidare har han rätt att skaffa sig egen bostad utan föräldrarnas medverkan. Möjligheten för underårig, som är gift, att oavsett ålder företa sådana rättshandlingar som krävs för den dagliga hushållningen har vidgats till att omfatta alla underåriga som har eget hushåll. Förmyndarens befogenheter gäller i huvudsak ingående av kreditavtal — med vissa undantag — samt förfogande över egen dom som inte utgörs av arbetsinkomst eller av statliga medel som tillhandahållits för bosättning eller för högre studier. Dessutom har förmyndaren möjlighet att ingripa om den underåriga missbrukar sin handlingsfrihet.

Som en konsekvens av den sänkta myndighetsåldern vidtogs också ändringar av ett flertal 21-årsgränser inom vitt skilda rättsområden. Den principiella utgångspunkten vid prövningen av om sådan ändring skulle vidtas var därvid att en anpassning nedåt borde ske överallt där den gällande åldersgränsen i väsentlig grad påverkats av myndighets-

åldern. Bland de åldersgränser som sålunda sänktes kan nämnas de som finns i föräldrabalken om vårdnadens upphörande och samtycke till adoption, i ärvdabalken om behörighet att upprätta testamente samt i giftermålsbalken om giftomans samtycke till äktenskap. Inom det straffrättsliga området sänktes de 21-årsgränser som finns i 6 kap. 4, 7 och 8 §§ brottsbalken och vidare ändrades samtliga 21-årsgränser i barnavårdslagen till 20 år. Motsvarande ändring vidtogs också i fråga om rusdrycksförsäljningsförordningen och förordningarna om arvsskatt och gåvoskatt samt om statlig förmögenhetsskatt. Bland 21-årsgränser som behållits kan nämnas dem som finns inom påföljdssystemet för unga lagöverträdare.

I sammanhanget vill utskottet också erinra om följande åldersgränser i lagstiftningen, nämligen 15 år för inträde av straffbarhet (33 kap. 1 § brottsbalken), 18 år för ingående av äktenskap (2 kap. 1 § giftermålsbalken), för skyldighet att fullgöra värnplikt (1 kap. 1 § värnpliktslagen) och för rätt att sluta arbetsavtal (6 kap. 4 § föräldrabalken) samt året efter fyllda 19 år för rösträtt (riksdagsordningen § 14). Slutligen må erinras om att den som är myndig, dvs. fyllt 20 år, kan väljas till ledamot av riksdagen (riksdagsordningen § 26).

Ur förarbetena till lagstiftningen

I januari 1967 avlämnade *förmynderskapsutredningen* en promemoria angående myndighetsåldern och olika former av omyndighet (stencil Ju 1967: 1). Promemorian innehöll bl. a. förslag om sänkning av myndighetsåldern från 21 till 20 år.

Förslaget fick ett övervägande positivt mottagande vid remissbehandlingen. Flera remissinstanser ifrågasatte dock lämpligheten och behovet av en sänkning av myndighetsåldern. De politiska ungdomsorganisationerna ville å andra sidan gå längre än utredningen föreslagit och förordade en sänkning till 18 år.

I det följande återges en i propositionen nr 25 år 1969 intagen sammanfattning av ungdomsorganisationernas ståndpunkter i frågan.

Som skäl för att myndighetsåldern bör sänkas till 18 år framhöll *Högerns ungdomsförbund* särskilt att de unga blir ekonomiskt oberoende av föräldrarna tidigare nu än förr och att allt flera bildar familj före 21 års ålder. *Centerns* och *Folkpartiets ungdomsförbund* anförde att det med hänsyn till den samhällsinformation som skolan och massmedia ger är motiverat att tala om en tidigare social mognad hos ungdomen nu än förr. *Folkpartiets ungdomsförbund* ansåg att det bör vara en självklar utgångspunkt vid varje diskussion om sänkning av myndighetsåldern att denna bör sättas så lågt som möjligt.

Betydelsen för den enskilde av gemensam myndighetsålder inom Norden och Europa i övrigt hade enligt *Högerns ungdomsförbund* över-

betonats av utredningen. Det antal personer som kan komma att beröras av olikheter i myndighetsåldern måste enligt förbundet vara försvinnande litet. Om den som är myndig enligt svenska regler behandlas som omyndig utomlands, skulle detta bara innebära att han får finna sig i samma behandling som sina jämnåriga i det land där han vistas. Så torde vara förhållandet även i andra sammanhang när det gäller utlänningar. Vid ett svenskt ställningstagande kunde man enligt förbundets mening i huvudsak bortse från förhållandena i andra länder. Den nordiska rättslikheten syntes visserligen i och för sig önskvärd men långtifrån nödvändig. Förbundet påpekar också att man i Finland och Island länge har haft delvis annan myndighetsålder än i det övriga Norden genom de regler som gäller där om att underårig blir myndig när han ingår äktenskap. Även *Centerns* och *Folkpartiets ungdomsförbund* ansåg att hänsyn till de andra nordiska länderna inte bör hindra Sverige från att sänka myndighetsåldern till 18 år.

Enligt *Folkpartiets ungdomsförbund* borde ett självständigt svenskt handlande kunna påskynda åtgärder i samma riktning i övriga nordiska länder. Vad beträffar förhållandet till utomnordiska länder anförde *Centerns ungdomsförbund* att det är den omständigheten att en avvikelse över huvud taget föreligger som skapar olägenheter, medan avvikelens storlek har mindre betydelse. Hänsynen till internationella förhållanden borde därför inte hindra att myndighetsåldern sänks till 18 år i stället för till 20 år. Förbundet påpekade också att denna myndighetsålder tillämpas i de östeuropeiska länderna och att våra förbindelser med dessa länder ökar.

Enligt *Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund* borde visserligen värdet av det skydd som tillkommer den omyndige i vissa situationer inte underskattas. Det var dock enligt förbundets mening inte befogat att sträcka detta skydd längre än till 20 år. Snarare torde det vara möjligt att överväga ytterligare sänkning.

I *propositionen* (1969: 25) anförde *föredragande departementschefen, statsrådet Kling*, bl. a. följande.

I diskussionen om lämplig myndighetsålder har påpekats att den biologiska mognaden hos ungdomen numera inträder tidigare än förut. Utredningen och åtskilliga remissinstanser anser det tveksamt om det förhåller sig på samma sätt med den sociala mognaden. Jag finner det föga fruktbart att ta upp denna fråga till närmare diskussion, eftersom det är svårt att ställa upp några objektivt giltiga kriterier på social mognad. Överväganden av detta slag synes mig därför inte ägnade att läggas till grund för ett avgörande om myndighetsåldern skall ändras.

En sänkning av myndighetsåldern skulle främst få betydelse i fråga om behörigheten i ekonomiska angelägenheter. Nu för tiden förvärvat de unga i allmänhet avsevärda erfarenheter i sådana frågor redan före 21 års ålder. De som beger sig ut i förvärvslivet kan som regel få anställningar som gör det möjligt för dem att försörja sig själva. För den

växande grupp av unga som bedriver studier vid högre läroanstalter innebär det för några år sedan införda studiesociala systemet att de inte har behov av något ekonomiskt bistånd från föräldrarnas sida för finansieringen av sina studier. Dessa och andra faktorer leder till att de unga i allmänhet kan frigöra sig från den ekonomiska gemenskapen med föräldrarna redan innan de blir myndiga. Många gifter sig och bildar egna hem före 21 års ålder. Hittills har visserligen krävts tillstånd av länsstyrelsen för att en man som är under 21 år skall få ingå äktenskap. Sådant tillstånd har dock i praxis så gott som alltid beviljats när mannen har fyllt 18 år och fått sina föräldrars samtycke till äktenskapet (se prop. 1968: 136, s. 73), och fr. o. m. den 1 juli 1969 sänks åldersgränsen till vad som redan nu gäller för kvinna, nämligen 18 år.

Nu anförda förhållanden talar för att myndighetsåldern bör sänkas. Ungdomsorganisationernas uppfattning att man bör gå längre än utredningen har föreslagit och sänka myndighetsåldern till 18 år har enligt min mening vissa skäl för sig. Många har redan vid 18 år frigjort sig från det ekonomiska beroendet av föräldrarna och lever ett självständigt liv. De är bosatta utanför föräldrahemmet, har eget hushåll och försörjer sig själva genom eget arbete eller bedriver studier som finansieras genom statliga studiemedel. De unga som har förvärvsarbete har redan enligt gällande bestämmelser rätt att förfoga över sin arbetsinkomst. Det finns emellertid också många 18-åringar, som inte alls har så självständig ställning i förhållande till sina föräldrar. Vidare måste beaktas att omyndigheten medför ett skydd för de unga mot förhastade åtgärder på det ekonomiska området. Lockelserna för ungdomen till sådana transaktioner är i dagens samhälle avgjort mera framträdande än tidigare med hänsyn bl. a. till de vidgade möjligheter till avbetalningsköp och lån i olika former som numera står till buds för enskilda. Lockelserna förstärks väsentligt genom den intensiva reklamen för inköp av konsumtionsvaror som riktar sig inte minst till ungdomen.

Jag vill i detta sammanhang också fästa uppmärksamheten på att myndighetsåldern hittills har varit densamma i hela Norden. En enhetlig ordning är otvivelaktigt av värde med hänsyn till de nära förbindelser som råder mellan de nordiska länderna. Frågan om sänkning av myndighetsåldern har behandlats vid nordiska överläggningar och man har härvid lyckats nå enighet om att åldersgränsen bör sänkas till 20 år. I Island har en sådan ändring redan genomförts. Motsvarande ändringsförslag har nyligen lagts fram i Danmark och Norge och kan inom kort väntas också i Finland.

Ett par remissinstanser har ifrågasatt om man inte — med eller utan kombination med en sänkning av myndighetsåldern till 20 år — borde införa en regel om att underårig som ingår äktenskap skall bli myndig i samband därmed. Samma tanke togs upp av Stockholms stads överförmyndarnämnd i yttrande över familjerättskommitténs betänkande, vilket bl. a. innehöll förslag om sänkning av äktenskapsåldern (prop. 1968: 136 s. 24). Regler om sådan s. k. emancipation finns i en del främmande länder, bl. a. Finland och Island. Dessa regler ger uttryck åt den i och för sig riktiga tanken att unga som faktiskt har släppt de ekonomiska banden med föräldrarna och bildat ett eget hem bör vara självständiga i ekonomiskt hänseende. Emellertid är det inte bara de gifta som på detta sätt står fria i förhållande till sina föräldrar, utan detsamma gäller många andra. Det synes mig därför inte lämpligt att

placera de gifta i någon särställning när det gäller tidpunkten för myndighetens inträde.

Mina överväganden i frågan har fört mig till den slutsatsen att myndighetsåldern i enlighet med utredningens förslag bör sänkas till 20 år och vara lika för alla. Som jag inledningsvis nämnde har 1968 års riksdag som vilande antagit förslag om sänkning av rösträttsåldern vid riksdagsval från året efter fyllda 20 år till året efter fyllda 19 år. Om detta förslag blir slutligt antaget och myndighetsåldern sänks till 20 år kommer den relation som nu råder mellan myndighetsålder och rösträttsålder att bestå även i fortsättningen.

Som redan har framgått har jag förståelse för de synpunkter som ligger bakom förslagen om en längre gående sänkning av myndighetsåldern och om en emancipationsregel. Vid beredningen av förevarande lagstiftningsärende i justitiedepartementet har det befunnits, att man i stor utsträckning kan tillgodose dessa synpunkter genom att vidga behörigheten för dem som ännu inte har uppnått myndig ålder. Utvidgningarna tar sikte bl. a. på den underåriges rätt att bestämma över sin vistelseort och sina studier samt hans rätt att företa vissa vardagliga rättshandlingar.

Den av mig förordade ändringen av myndighetsåldern innebär, som jag tidigare har påpekat, att den nordiska rättsligheten i detta hänseende kommer att bestå. Vad angår övriga europeiska länder gäller redan nu delvis olika myndighetsåldrar. I Östeuropa är åldersgränsen 18 år, i Schweiz 20 år och i andra västeuropeiska länder 21 år. I England har emellertid nyligen föreslagits en sänkning av myndighetsåldern till 18 år. Vid europeiskt justitieministermöte i juni 1968 ställde sig ytterligare ett antal länder positiva till tanken på en sänkning av gällande 21-årsgräns.

I *motioner* i anledning av propositionen (I: 931 och II: 1069, II: 1068 samt I: 933 och II: 1070) framlades förslag om sänkning av myndighetsåldern till 18 år.

I sitt av riksdagen godkända utlåtande (nr 32) anförde *första lagutskottet* bl. a. följande.

Utskottet vill för sin del till en början framhålla att samhällsutvecklingen medfört att ungdomen numera i allmänhet har större insikter i sociala, politiska och ekonomiska frågor. Den biologiska mognaden inträder numera också tidigare. Dessa och andra av departementschefen anförda skäl talar enligt utskottet för att myndighetsåldern bör sänkas. Beträffande motionsförslagen om en mer långtgående sänkning än till 20 år må först anföras att, även om många ungdomar redan före 20 årsåldern frigjort sig från det ekonomiska beroendet av föräldrarna och lever ett självständigt liv, det också finns många som inte alls har en så självständig ställning i förhållande till sina föräldrar. Många 18- och 19-åringar är säkerligen också i behov av det skydd, framför allt i ekonomiskt hänseende, som omyndigheten innebär. För en 20-årsgräns talar även att årets riksdag slutligt antagit förslag om sänkning av rösträttsåldern vid riksdagsval från året efter fyllda 20 år till året efter fyllda 19 år. Om myndighetsåldern sänks till 20 år, kommer således den relation som rått mellan myndighetsålder och rösträttsålder att bestå

även i fortsättningen. I vad mån grundlagberedningens översyn av röst-rättsvillkoren kan leda till en längre gående sänkning av rösträttsåldern synes f. n. ovisst.

Av avgörande betydelse för utskottets inställning till frågan om när myndigheten bör inträda har varit önskemålet om en nordisk rättslikhet. Myndighetsåldern har hittills varit densamma i hela Norden, och det nu föreliggande förslaget grundas på nordiska överläggningar, där man lyckats nå enighet om att åldersgränsen bör sänkas till 20 år. Förslag om sådan sänkning har redan antagits i Norge och Island. Att i detta läge följa motionsförslagen om en sänkning till 18 år bör enligt utskottets mening icke komma i fråga. Det må emellertid framhållas att en sådan sänkning föreslagits i England och att även andra västeuropeiska länder, där myndigheten inträder vid 21 år, har ställt sig positiva till tanken på en lägre myndighetsålder. I de östeuropeiska länderna är myndighetsåldern redan 18 år. För vårt lands vidkommande finns dock enligt utskottets mening inte anledning att, innan erfarenheter vunnits av de nu framlagda förslagen, ta ställning till lämpligheten av en framtida mer långtgående sänkning av myndighetsåldern på sätt begärs i motionerna I: 933 och II: 1070. Utskottet vill i detta sammanhang understryka att de synpunkter, som ligger till grund för motionsförslagen om en sådan sänkning, i stor utsträckning tillgodoses genom de här ovan inledningsvis omnämnda nya reglerna om vidgad behörighet för dem som inte uppnått myndig ålder. Även de i olika sammanhang framförda önskemålen om s. k. emancipation för underåriga som ingår äktenskap blir i väsentlig mån tillgodosedda. På anförda skäl tillstyrker utskottet propositionens förslag om sänkt myndighetsålder och avstyrker bifall till motionerna I: 931 och II: 1069, I: 933 och II: 1070 samt motionen II: 1068 i denna del.

Här kan tilläggas att myndighetsåldern i Danmark och Finland numera sänkts till 20 år och i England till 18 år.

1970 års riksdag

Vid 1970 års riksdag togs frågan om sänkning av myndighetsåldern till 18 år upp i anledning av fristående motioner, nämligen motionerna I: 234 och II: 273, I: 545 och II: 643 samt I: 833 och II: 978. I ett av motionsparen, I: 545 och II: 643, samt i separata motioner föreslogs en motsvarande sänkning av rösträttsåldern.

I sitt av riksdagen godkända utlåtande uttalade första lagutskottet följande med anledning av yrkandena om sänkning av myndighetsåldern (1LU: 1970: 3).

Som framhölls av första lagutskottet, då frågan prövades föregående år, talar otvivelaktigt vissa skäl för att sätta myndighetsåldern lägre än 20 år. Ungdomen har numera i allmänhet större insikter i sociala, politiska och ekonomiska frågor. Som motionärerna åberopar går flera viktiga åldersstreck vid 18 år; rätten att ingå äktenskap inträder då liksom skyldigheten att göra militärtjänst och rätten att sluta arbetsavtal. Många ungdomar har också redan vid 18 års ålder frigjort sig från det ekono-

miska beroendet av föräldrarna och lever ett självständigt liv. Även familjebildning sker allt oftare av ungdomar under 20 år.

Å andra sidan finns många 18- och 19-åringar som inte alls har någon självständig ställning i förhållande till sina föräldrar. Många av dem torde också vara i behov av det skydd, framför allt i ekonomiskt hänseende, som omyndigheten innebär. Vidare bör beaktas att den vidgade behörighet som numera tillkommer dem som fyllt 18 år tillgodoser åtskilliga av de synpunkter som ligger bakom önskemålet om en lägre myndighetsålder. Väsentligt för utskottets inställning är att den nuvarande åldersgränsen tillkommit efter nordiska överläggningar, vilka under föregående år lett till en sänkning av myndighetsåldern till 20 år i samtliga nordiska länder. Några erfarenheter som kan föranleda en ytterligare sänkning har uppenbarligen inte vunnits under den korta tid som därefter förflutit. Att vårt land i detta läge skulle följa motionsförslagen och gå ifrån den uppnådda enigheten och rättslikheten kan enligt utskottets mening icke komma i fråga.

Även om utskottet har förståelse för de synpunkter som ligger bakom motionsförslagen, kan utskottet således icke biträda motionerna.

Motionsyrkandena om sänkning av rösträttsåldern behandlades av *konstitutionsutskottet*. Utskottet erinrade i sitt utlåtande (KU 1970: 9) om att frågan om en ytterligare sänkning av rösträttsåldern skall prövas av grundlagberedningen. Riksdagen borde enligt utskottet inte föregripa denna prövning genom något ställningstagande i sak till de förslag som framförts i motionerna. Utskottet föreslog i stället att motionerna skulle överlämnas till grundlagberedningen. Riksdagen följde utskottets förslag.

Motionerna

I motionen nr 652 av herr *Elmstedt m. fl.* anføres inledningsvis att unga människor genom den utbyggda skolundervisningen och samhällsutvecklingen i stort har avsevärd erfarenhet i ekonomiska ting redan före den gällande myndighetsåldern. Många unga har anställning, som gör dem ekonomiskt oberoende av föräldrarna, och för dem som bedriver högre studier har det studiesociala stödet inneburit självständighet i ekonomiska frågor, framhåller motionärerna.

Motionärerna anför att ingående av äktenskap, som numera kan ske vid 18 års ålder för både män och kvinnor, för den enskilde medför så genomgripande förändringar i ekonomiskt och juridiskt avseende, att det med fog kan hävdas att de flesta människor under sin livstid ej vidare fattar något beslut med lika långtgående ekonomiska och juridiska verkningar. Enligt motionärerna är det därför motiverat att genom en sänkning av myndighetsåldern till 18 år ge individerna möjlighet att handla självständigt även på andra områden.

Motionärerna erinrar härefter om att departementschefen i propositionen med förslag till sänkning av myndighetsåldern anfört att den

uppfattning som ungdomsorganisationerna framfört i remissyttrandena över förmyndarskapsutredningens betänkande — att sänka myndighetsåldern till 18 år — hade vissa skäl för sig.

Motionärerna anser att det är lämpligt att så långt möjligt sammanföra de åldersgränser som reglerar individernas rättigheter och skyldigheter till en och samma gräns. De pekar på att en hel rad av rättigheter och skyldigheter i dag inträder vid 18 års ålder, samt bedömer det vara ändamålsenligt att till denna åldersgräns knyta även myndigheten. Eftersom ett av villkoren för valbarhet är att man är myndig, skulle också en sänkning av myndighetsåldern automatiskt innebära en välmotiverad sänkning av valbarhetsåldern, anför motionärerna avslutningsvis.

I motionen nr 662 av herr *Romanus m. fl.* framhålls att antalet åldersgränser bör kunna minskas i huvudsak till två, nämligen 15 och 18 år. 15-årsgränsen skulle därvid gälla för straffbarhetens inträdande och för rätten att förfoga över tillgångar som man fått genom eget arbete. 18-årsgränsen skulle medföra myndighet och rösträtt. Inom kriminalvården är det enligt motionärerna önskvärt att behålla 21-årsgränsen i den meningen att lagöverträdare mellan 18 och 21 år skall kunna särbehandlas i enlighet med riksdagens beslut 1969.

Motiveringen i motionerna ligger också till grund för ett yrkande om sänkt rösträttsålder, vilken fråga behandlas av konstitutionsutskottet. Som motivering för kravet på sänkt rösträtts- och myndighetsålder hänvisar motionärerna till ungdomens allt tidigare mognad i biologiskt och socialt hänseende. Speciellt pekas också på att åldersgränsen för giftermål genom beslut av 1968 års riksdag satts till 18 år för både män och kvinnor. Det är uppenbart, anser motionärerna, att gifta personer måste ha möjlighet att ingå avtal om lån, avbetalningsköp etc. som har samband med bosättningen och hushållet i övrigt. I stället för att som nu söka lösa detta problem med undantagsbestämmelser bör den naturliga vägen vara att sänka myndighetsåldern till den som gäller för äkten-skaps ingående, framhåller motionärerna avslutningsvis.

Utskottet

Genom beslut av 1969 års riksdag sänktes den civilrättsliga myndighetsåldern från 21 till 20 år. Samtidigt vidgades i åtskilliga hänseenden behörigheten för ungdomar i åldern 18—20 år. Ändringarna trädde i kraft den 1 juli 1969.

I motionen 1971: 652 av herr Elmstedt m. fl. yrkas att riksdagen skall besluta att myndighetsåldern sänks till 18 år, och i motionen 1971: 662 av herr Romanus m. fl. hemställs att riksdagen uttalar att

myndighetsåldern bör sänkas till 18 år samt hos Kungl. Maj:t begär förslag till erforderliga lagändringar i detta syfte. Motiveringen i sistnämnda motion har också åberopats som skäl för en motion med yrkande om motsvarande sänkning av rösträttsåldern. Denna motion behandlas av konstitutionsutskottet.

Som framgår av den föregående redogörelsen prövades frågan om att sänka myndighetsåldern till 18 år i samband med 1969 års lagstiftning och den övervägdes ånyo vid 1970 års riksdag i anledning av motioner.

I sitt av 1970 års riksdag godkända utlåtande anförde första lagutskottet, att vissa skäl otvivelaktigt talar för att sätta myndighetsåldern lägre än 20 år. Sålunda har, anförde utskottet, ungdomen numera i allmänhet större insikter i sociala, politiska och ekonomiska frågor. Utskottet pekade på att flera viktiga åldersstreck går vid 18 år; rätten att ingå äktenskap inträder då liksom skyldigheten att göra militärtjänst och rätten att sluta arbetsavtal. Utskottet anförde vidare att många ungdomar redan vid 18 års ålder frigjort sig från det ekonomiska beroendet av föräldrarna och lever ett självständigt liv, samt att familjebildning allt oftare sker av ungdomar under 20 år.

Å andra sidan finns, framhöll första lagutskottet, många 18- och 19-åringar som inte alls har någon självständig ställning i förhållande till sina föräldrar. Utskottet ansåg att många av dem också torde vara i behov av det skydd, framför allt i ekonomiskt hänseende, som omyndigheten innebär. Enligt utskottet borde vidare beaktas att den vidgade behörighet som numera tillkommer dem som fyllt 18 år tillgodoser åtskilliga av de synpunkter som ligger bakom önskemålet om en lägre myndighetsålder. Första lagutskottet framhöll slutligen att väsentligt för utskottets inställning varit att den nuvarande åldersgränsen tillkommit efter nordiska överläggningar, vilka under år 1969 lett till en sänkning av myndighetsåldern till 20 år i samtliga nordiska länder. Utskottet ansåg att några erfarenheter som kunde föranleda en ytterligare sänkning uppenbarligen inte vunnits under den korta tid som därefter förflutit. Att vårt land i detta läge skulle följa motionsförslagen och gå ifrån den uppnådda enigheten och rättslikheten kunde enligt utskottets mening inte komma i fråga.

Enligt lagutskottets mening äger den uppfattning, som första lagutskottet sålunda givit uttryck för, alltjämt giltighet. Utskottet har emellertid förståelse för de synpunkter, som ligger bakom motionsförslagen, och enligt utskottets mening kan det inte uteslutas att dessa synpunkter kommer att leda till ytterligare sänkning av myndighetsåldern när tillräckliga erfarenheter vunnits av den nyligen beslutade sänkningen. Utskottet anser dock önskvärt att en framtida reform kommer till i nordisk samverkan.

Avslutningsvis vill utskottet upplysa om att frågan om förenhetligande

av myndighetsåldern i de västeuropeiska länderna för närvarande utreds av en expertkommitté inom Europarådet.

På grund av vad ovan anförts hemställer utskottet

att motionerna 1971: 652 och 1971: 662 inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 9 mars 1971

På lagutskottets vägnar

DANIEL WIKLUND

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

herrar Wiklund i Stockholm (fp), Svedberg (s), Svanström (c), fröken Anderson i Lerum (s), herrar Hammarberg (s), Börjesson i Falköping (c), fru Åsbrink (s), fru Lundblad (s), herrar Winberg (m), Andersson i Södertälje (s), fru Jonäng (c), herrar Israelsson (vpk), Olsson i Timrå (s), Annerås (fp) och Söderström (m).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

Reservation

av herrar *Wiklund* i Stockholm (fp), *Svanström* (c), *Börjesson* i Falköping (c), fru *Jonäng* (c) och herr *Annerås* (fp), vilka ansett

a) att det avsnitt av utskottets utlåtande som börjar på sid. 9 med orden »I sitt av» och slutar på sid. 10 med orden »inom Europarådet» bort ha följande lydelse.

Såsom första lagutskottet tidigare framhållit i samband med att frågan om sänkning av myndighetsåldern till 18 år övervägts har ungdomen numera i allmänhet större insikter i sociala, politiska och ekonomiska frågor. Flera viktiga åldersgränser går redan vid 18 år; rätten att ingå äktenskap inträder då liksom skyldigheten att göra militärtjänst och rätten att sluta arbetsavtal. Många ungdomar har också redan vid 18 års ålder frigjort sig från det ekonomiska beroendet av föräldrarna och lever ett självständigt liv. Även familjebildning sker allt oftare av ungdomar under 20 år.

Utskottet vill särskilt framhålla, att gifta personer uppenbarligen måste ha möjlighet att ingå avtal om lån, avbetalningsköp m. m. som har samband med bosättningen och hushållet i övrigt. I stället för att som nu söka lösa detta problem med undantagsbestämmelser bör den naturliga vägen vara att sänka myndighetsåldern till den som gäller för äktenskaps ingående.

Vad som sålunda har anförts talar enligt utskottets mening för att myndighetsåldern bör sänkas till 18 år. Genomförs en sådan sänkning vinnes härjämte att antalet åldersgränser i lagstiftningen kan nedbringas

till i huvudsak två, nämligen 18 år för bl. a. myndighet, giftermål och värnplikt, samt 15 år för inträde av straffbarhet.

Mot en ytterligare sänkning av myndighetsåldern har vid tidigare riksdagsbehandling invänts att det är angeläget att rådande nordiska rättslikhet på området består. Nordisk rättslikhet i fråga om myndighetsåldern är naturligtvis önskvärd, men den är enligt utskottets mening inte nödvändig. På grund härav och då ovan upptagna skäl för en sänkning av myndighetsåldern är tungt vägande anser utskottet att vi i vårt land inte bör avstå från att genomföra den föreslagna sänkningen till 18 år.

b) att utskottet bort hemställa

dels att riksdagen i anledning av motionen 1971: 652 och med bifall till motionen 1971: 662 hos Kungl. Maj:t hemställer om förslag till erforderliga lagändringar för en sänkning av myndighetsåldern till 18 år,

dels att motionen 1971: 652, i vad den inte besvarats genom vad utskottet ovan anfört och hemställt, inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

